

V Bruselu dne 29.11.2024
COM(2024) 548 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

**Výroční zpráva z roku 2024 o provádění nástrojů Evropské unie pro vnější činnost v
roce 2023**

{SWD(2024) 267 final}

Obsah

GLOBÁLNÍ ZÁVAZKY	1
Úvod.....	1
Reakce EU na útočnou válku Ruska proti Ukrajině	2
EU: silný hráč na celosvětové scéně	3
Posílení udržitelného rozvoje.....	4
CELOSVĚTOVÉ PRIORITY	5
Lidský rozvoj a humanitární pomoc	5
Zelená dohoda	6
Digitalizace, věda, technologie a inovace	6
Udržitelný růst a zaměstnanost	7
Migrace a násilné vysídlení	7
Správa věcí veřejných, mír, bezpečnost a lidská práva	8
CELOSVĚTOVÁ PŮSOBNOST.....	10
Subsaharská Afrika	10
Asie a Tichomoří.....	10
Amerika a Karibik	11
Evropské sousedství.....	11
Západní Balkán a Turecko	12
Zámořské země a území (ZZÚ).....	13

GLOBÁLNÍ ZÁVAZKY

Úvod

Tato zpráva vyzdvihuje klíčové prvky zahraniční politiky EU v roce 2023 a zaměřuje se na podporu mezinárodních partnerství, humanitární pomoci, bezpečnosti a obrany, zahraniční politiky a rozšiřování, již EU poskytovala prostřednictvím svých finančních nástrojů. Nastiňuje činnosti prováděné na základě víceletého finančního rámce EU na období 2021–2027, zejména v rámci Nástroje pro sousedství a rozvojem a mezinárodní spolupráci – Globální Evropa (NDICI – Globální Evropa), jakož i dalších nástrojů, jako je Nástroj předvstupní pomoci (NPP III)⁽¹⁾ a humanitární pomoc.

V roce 2023 bylo prostředí zahraniční politiky EU poznamenáno dvěma ničivými konflikty, jež se odehrávaly na jejích hranicích: pokračující útočnou válkou Ruska proti **Ukrajíně** a po rozsáhlých teroristických útocích Hamásu proti Izraeli ze dne 7. října zhoršující se humanitární situací Palestinců v **Gaze** v důsledku dalšího stupňování nepřátelských akcí a následné izraelské vojenské operace. S ohledem na narůstající globální geopolitické napětí představovalo obojí pro EU přímé bezpečnostní riziko.

Tento vývoj vážně narušil mezinárodní spolupráci v době, kdy je jí zapotřebí více než kdy jindy, v neposlední řadě k řešení **stále naléhavějších globálních výzev**, včetně potravinové a energetické bezpečnosti, změny klimatu, chudoby a nerovnosti v subsaharské Africe a Latinské Americe a Karibiku a nelegální migrace, a k dosažení ekologické a digitální transformace.

EU v roce 2023 pokračovala v podpoře **Ukrajiny** a ukrajinského lidu, jimž poskytovala nebývalou politickou, finanční, hospodářskou, humanitární, právní a vojenskou podporu. Nadále také pomáhala partnerským zemím po celém světě při řešení **globálních důsledků** útočné války Ruska proti Ukrajině.

Pokračovala v provádění **strategie Global Gateway**, a zejména trojice hospodářských a investičních plánů, s cílem přispět ke zmenšení globální investiční mezery, podpořit globální hospodářské oživení a napomoci souběžné ekologické a digitální transformaci za hranicemi Evropy.

Své **humanitární úsilí**, včetně kapacity pro evropskou humanitární reakci, přizpůsobila EU měnícímu se prostředí globálních krizí tím, že se zaměřila na zajištění okamžitých reakcí na probíhající a nově vznikající naléhavé humanitární situace.

V prosinci 2023 rozhodla Evropská rada o zahájení přístupových jednání s **Ukrajinou a Moldavskou republikou**⁽²⁾, o udělení statusu kandidátské země **Gruzii**, podmíněného podniknutím příslušných kroků, a o zahájení přístupových jednání s **Bosnou a Hercegovinou**, jakmile splní kritéria pro členství.

EU pokračovala v **podpoře demokracie a lidských práv na celém světě** a vyslala volební pozorovatelské mise, jakož i mise odborníků na volby do **Nigérie, Zimbabwe, na Maledivy, do Guatemaly, Paraguaye, Libérie a Sierry Leone**, kde pak uskutečnila i následné mise.

¹ Podrobnosti viz pracovní dokument útvarů Komise připojený k této výroční zprávě, část I, Úvod.

² Dále jen „Moldavsko“.

Dala rovněž najevo svůj **závazek v oblasti globální bezpečnosti a obrany** tím, že zahájila nové civilní mise v **Arménii a Moldavsku** a civilně-vojenské iniciativy v **Guinejském zálivu**⁽³⁾, jakož i operace společné bezpečnostní a obranné politiky v sousedních zemích, Africe a Rudém moři.

Reakce EU na útočnou válku Ruska proti Ukrajině

EU dále poskytovala **Ukrajině** nebývalou politickou, finanční, ekonomickou, humanitární, právní a vojenskou podporu a zároveň uplatňovala sankce, jejichž cílem bylo dále oslabit ruskou válečnou mašinérii. V prosinci 2023 se vedoucí představitelé EU rozhodli zahájit s Ukrajinou přístupová jednání.

V roce 2023 bylo z rozpočtu EU uvolněno na pomoc Ukrajině 19,5 miliardy EUR. Tato pomoc zahrnovala bezprecedentní podpůrný balíček v hodnotě 18 miliard EUR v podobě zvýhodněných půjček v rámci nástroje makrofinanční pomoci plus a část z 1 miliardy EUR na rychlou obnovu. Záruční dohody mohou na opravu a opětovné vybudování hospodářství země uvolnit investice z ukrajinského soukromého sektoru ve výši více než 800 milionů EUR. Členské státy EU poskytly rovněž vojenskou podporu v hodnotě přesahující 28 miliard EUR, mimo jiné prostřednictvím Evropského mírového nástroje.

Humanitární pomoc EU a její pomoc v oblasti civilní ochrany pomohla zmírnit utrpení ukrajinského obyvatelstva a umožnila obnovu životně důležité fyzické infrastruktury. V roce 2023 uvolnila EU 300 milionů EUR na humanitární pomoc Ukrajině a 20 milionů EUR pro Moldavsko. Humanitární podporu obdrželo díky EU a dalším dárcům téměř 11 milionů lidí po celé Ukrajině⁽⁴⁾. EU dále využívala nejrozsáhlejší, nejdelší a nejsložitější operaci unijního mechanismu civilní ochrany ve své historii a prodloužila platnost směrnice o dočasné ochraně osob prchajících před válkou do března 2025. Na přijetí uprchlíků ve svých členských státech poskytla 17 miliard EUR.

Komise také navrhla zřídit zvláštní finanční nástroj – Nástroj pro Ukrajinu – který by EU umožnil poskytnout Ukrajině v letech 2024–2027 předvídatelnou a flexibilní podporu ve výši až 50 miliard EUR na pomoc při oživení, obnově a modernizaci v souladu s jejím směřováním do EU.

Komise stála v čele snah o koordinaci mezi ukrajinskými dárci a v lednu 2023 zřídila mnohostrannou platformu skupiny G7 pro koordinaci dárců, jejímž cílem je koordinovat krátkodobou a dlouhodobou podporu na pomoc Ukrajině a na její obnovu.

27 členských států EU podniklo kroky k politické a hospodářské izolaci Ruska. EU v roce 2023 přijala další tři balíčky protiruských sankcí a tvrdě zakročila proti obcházení sankcí. Do konce roku 2023 přijala celkem dvanáct balíčků sankcí, včetně individuálních opatření proti více než 1 950 osobám a subjektům.

Dále byly v roce 2023 uvolněny více než 2 miliardy EUR na rozšíření tras solidarity, které Ukrajině umožňují vyvázet obilí a další zemědělské produkty a dovážet zboží, které potřebuje. EU zajistila rovněž bezcolní a bezkvótový režim pro ukrajinský vývoz prostřednictvím autonomních obchodních opatření, čímž podpořila ukrajinskou ekonomiku dodatečnými příjmy z vývozu ve výši 2 miliard EUR. Podpořila také snahy o nalezení alternativního řešení k Černomořské obilné iniciativě (od níž Rusko v červenci 2023 odstoupilo), vyvíjené pod vedením OSN a Tureckem. V souladu s přístupem Tým Evropa

³ Mise společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP), mise EU v Arménii (EUMA), partnerská mise EU v Moldavské republice (EUPM Moldova) a iniciativa EU v oblasti bezpečnosti a obrany zemí v Guinejském zálivu (EUSDI).

⁴ [Global Humanitarian Overview 2023 \(Přehled celosvětové humanitární pomoci 2023\), prosincová aktualizace \(snímek k 31. prosinci 2023\) | OCHA \(unocha.org\)](#)

⁽⁵⁾ se EU a její členské státy zavázaly poskytnout na období 2021–2024 granty ve výši 18 miliard EUR na podporu potravinové bezpečnosti v partnerských zemích, z nichž již více než 13,5 miliardy EUR bylo vyplaceno (7,5 miliardy EUR v roce 2022 a 6,1 miliardy EUR v roce 2023).

Významná podpora byla Ukrajině poskytnuta také v rámci mezinárodních akcí programu Erasmus+. V roce 2023 z něj bylo financováno – prostřednictvím nástrojů vnější činnosti – více než 3 500 příležitostí k mobilitě, jež umožnily příchod ukrajinských vysokoškolských studentů a akademických pracovníků do Evropy.

EU: silný hráč na celosvětové scéně

V roce 2023 EU rozšířila provádění své strategie **Global Gateway** ⁽⁶⁾ – včetně hospodářských a investičních plánů pro západní Balkán, Východní partnerství a jižní sousedství – na všech kontinentech, přičemž podporovala inteligentní, čistá a bezpečná propojení v odvětvích digitálních technologií, energetiky a dopravy a pomáhala posílit zdravotnické, vzdělávací a výzkumné systémy po celém světě.

Rada v roce 2023 schválila 225 nových stěžejních projektů strategie Global Gateway. V říjnu se uskutečnilo první fórum strategie Global Gateway, jehož se zúčastnilo dvacet hlav států a vlád, více než 70 ministrů a vedoucích představitelů mezinárodních organizací a přední výkonní ředitelé a zástupci nevládních organizací. Byla zřízena správní struktura strategie Global Gateway a proběhla první zasedání poradní skupiny pro podnikání a platformy pro dialog s občanskou společností a místními orgány. V partnerských zemích bylo uspořádáno více než deset podnikatelských fór strategie Global Gateway.

Dne 15. listopadu 2023 podepsali EU, její členské státy a 79 členů Organizace afrických, karibských a tichomořských států **Samojskou dohodu**, která je nástupcem dohody z Cotonou. Tento nový rámec posílí schopnost signatářů společně řešit globální výzvy, od udržitelného rozvoje a hospodářského růstu po lidská práva, mír a bezpečnost, změnu klimatu, migraci a globální zdraví.

Podpis **Memoranda o porozumění mezi EU a Tuniskem** ⁽⁷⁾ v červenci 2023 a závazek pracovat na strategickém a komplexním partnerství s Egyptem dodaly spolupráci s těmito partnery nový impuls.

V roce 2023 EU dále přispívala k posilování postavení Evropy ve světě tím, že prosazovala integrovaný přístup k reformě bezpečnostního sektoru a poskytla odborné znalosti a podporu na odbornou přípravu a na posílení celého řetězce trestního soudnictví v partnerských zemích.

Podle předběžných údajů Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) zůstávají EU a jejich 27 členských států společně – v rámci přístupu Tým Evropa – největším poskytovatelem oficiální rozvojové pomoci (ORP), jehož 95,9 miliard EUR poskytnutých v roce 2023 tvoří 42 % celosvětové oficiální rozvojové pomoci (a představuje 0,57 % hrubého národního důchodu členských států EU).

EU byla i nadále hlavním světovým humanitárním dárce a poskytla humanitární pomoc ve 114 zemích. Kapacita pro evropskou humanitární reakci reagovala na šestnáct krizí, které postihly patnáct zemí, a vyčlenila 56 milionů EUR na rozvíjení a využívání svých kapacit a služeb, včetně operací

⁵ [Team Europe approach and Team Europe Initiatives \(Přístup Tým Evropa a iniciativy Týmu Evropa\) | Capacity4dev \(europa.eu\)](#).

⁶ https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/global-gateway_cs

⁷ Memorandum o porozumění o strategickém a globálním partnerství mezi Evropskou unií a Tuniskem.

humanitárního leteckého mostu. Prostřednictvím souboru nástrojů pro mimořádné události bylo v roce 2023 v reakci na nepředvídané události v různých částech světa uvolněno celkem 42,95 milionu EUR na financování naléhavých humanitárních situací.

Středisko pro koordinaci odezvy na mimořádné události se v roce 2023 dále rozšířilo a stalo se nepřetržitě fungujícím jednotným operačním centrem, které řídí odezvu EU na meziodvětvové krize doma i ve světě.

Mechanismus civilní ochrany Unie byl rozšířen o Ukrajinu a Moldavsko. Kromě Ukrajiny byl v roce 2023 aktivován v 66 případech po celém světě při různých přírodních a člověkem způsobených katastrofách, včetně reakce na velká zemětřesení v Turecku a Sýrii v únoru 2023.

V prosinci EU ve spolupráci se sítí nevládních organizací, jež se zabývají otázkou **lidských práv**, uspořádala 25. fórum EU a nevládních organizací o lidských právech. Tato akce svedla dohromady 300 účastníků, kteří zde diskutovali na téma „mládež jako nositel změn v oblasti lidských práv“. V roce 2023 EU prostřednictvím svého fondu na mimořádné události a stěžejního programu ProtectDefenders.eu podpořila 7 618 obránců lidských práv a jejich rodinných příslušníků.

Posílení udržitelného rozvoje

Celkový pokrok v provádění Agendy 2030 byl v posledních několika letech vážně narušen, mimo jiné kvůli pandemii COVID-19 a ruské invazi na Ukrajinu. Summit o cílech udržitelného rozvoje, který se konal v září 2023, byl pro světové lídry významnou příležitostí k tomu, aby svůj závazek k provádění Agendy 2030 obnovili a urychlili přijímání příslušných opatření. Cíle udržitelného rozvoje jsou i nadále jádrem tvorby politik EU. Strategie Global Gateway je hlavním nástrojem pro toto úsilí EU v rámci její vnější činnosti a pro boj proti narůstajícím nerovnostem.

Na politickém fóru OSN na vysoké úrovni v roce 2023 představila EU svůj první dobrovolný přezkum plnění cílů udržitelného rozvoje⁽⁸⁾. V této zprávě se podrobně popisuje, jak EU přispívá k pokroku při plnění cílů udržitelného rozvoje a jak jí soudržnost politik v oblasti rozvoje usnadňuje provádění její strategie v oblasti cílů udržitelného rozvoje.

Na fóru Global Gateway podepsala EU a její partneři celou řadu nových dohod, mezi něž patří například dohoda mezi Evropskou investiční bankou a Bangladéšem v hodnotě 395 milionů EUR, která se týká projektů v oblasti obnovitelných zdrojů energie zaměřených na zvýšení kapacity a zlepšení přístupu.

⁸ Evropská komise, Generální sekretariát, *EU voluntary review on progress in the implementation of the 2030 agenda* (Dobrovolný přezkum pokroku dosaženého EU při provádění agendy 2030), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2792/343208>

CELOSVĚTOVÉ PRIORITY

Lidský rozvoj a humanitární pomoc

Ústředním tématem mezinárodních partnerství EU zůstává vymýcení chudoby. Je hlavním cílem Evropského konsensu o rozvoji a dlouhodobým cílem pro investice v rámci strategie Global Gateway. Dvě regionální iniciativy Týmu Evropa se zaměřují na snižování chudoby a nerovnosti v subsaharské Africe a v Latinské Americe a Karibiku. V roce 2023 zavedla EU ukazatel nerovnosti, což je nový nástroj, který lze použít ke sledování dopadu vnější činnosti EU na snižování nerovnosti.

Investice EU v oblasti vzdělávání se zaměřovaly na učitele a učení, na spravedlivější a inkluzivnější vzdělávací systémy a na dovednosti, které partnerským zemím umožní co nejvíce využít spravedlivou digitální a ekologickou transformaci. EU a její členské státy zavedly opatření na posílení podpory poskytované Unii v oblasti vzdělávání a odborné přípravy v přibližně 80 partnerských zemích. Zároveň humanitární podpora vzdělávání v mimořádných situacích dosáhla v roce 2023 výše 162 milionů EUR a pomohla zajistit bezpečný přístup ke kvalitnímu vzdělávání pro téměř 1,8 milionu dětí postižených krizí. V prosinci 2023 představila EU na Globálním fóru pro uprchlíky komplexní závazek v oblasti vzdělávání.

Jako jedna ze stěžejních iniciativ v oblasti vzdělávání byla v roce 2023 zahájena Regionální iniciativa pro odbornou přípravu učitelů v subsaharské Africe, jejímž cílem je zlepšit vzdělávání a odbornou přípravu učitelů a zajistit dostatek kvalifikovaných učitelů ve školách.

V roce 2023 EU dále pomáhala zemím s nízkými příjmy získat přístup ke kvalitním opatřením v oblasti prevence nemocí a reakce na ně prostřednictvím vakcín, léčby a diagnostiky, na něž směřovala finanční prostředky prostřednictvím iniciativ v oblasti globálního zdraví, například Světové aliance pro vakcíny a imunizaci. Využívala hlavní programy strategie Global Gateway, včetně iniciativy Týmu Evropa pro výrobu očkovacích látek, léčivých přípravků a zdravotnických technologií a přístup k nim v Africe. V humanitární oblasti dosáhla v roce 2023 humanitární zdravotnická pomoc EU nejzranitelnějším osobám v nestabilních situacích výše 334 milionů EUR.

Podle nejnovější globální zprávy o potravinových krizích, již EU spolufinancovala, čelilo v roce 2023 akutnímu hladu více než čtvrt miliardy lidí v 59 zemích. Na humanitární potravinovou a výživovou pomoc uvolnila EU v roce 2023 více než 670 milionů EUR.

EU zůstává klíčovým světovým dárce humanitární pomoci a v průběhu roku 2023 poskytla humanitární pomoc ve výši více než 2,4 miliardy EUR ve 114 zemích.

Na konferenci OSN o vodě v roce 2023 přijala EU ambiciózní závazky týkající se Akčního programu pro vodu, jež zahrnují zlepšení přeshraniční spolupráce napříč povodími, posílení regionální integrace, snížení znečištění od pramene až po moře a považování vody za klíčový faktor udržitelného rozvoje, ekologické transformace a míru.

V roce 2023 byly zahájeny dvě stěžejní iniciativy pro přeshraniční hospodaření s vodou v Africe a Střední Asii. Tyto iniciativy poskytují více než 1,1 miliardy EUR na projekty ve 47 zemích, které zahrnují osmnáct významných přeshraničních povodí.

Zelená dohoda

EU prosazovala opatření v oblasti klimatu v souladu s Pařížskou dohodou a Sendajským rámcem pro snižování rizika katastrof a dále podporovala provádění celosvětového rámce pro biologickou rozmanitost. Cíle v oblasti klimatu a životního prostředí začlenila do mnoha odvětví, včetně potravinových systémů, správy oceánů, rozvoje měst, energetiky a dopravy, a současně spolupracovala s partnery po celém světě na urychlení spravedlivé ekologické transformace. Rozšířila opatření zaměřená na řešení hlavních příčin úbytku biologické rozmanitosti a na podporu ochrany, obnovy a udržitelného využívání přírodních zdrojů. Vypracovala podrobné plány pro provádění pěti partnerství v oblasti lesnictví, která byla podepsána na konferenci COP27 s Mongolskem, Guyanou, Ugandou, Konžskou republikou a Zambií. Nové partnerství v oblasti lesnictví bylo podepsáno s Hondurasem. Na konferenci COP28 v Dubaji byla zahájena iniciativa Týmu Evropa pro hodnotové řetězce nezpůsobující odlesňování.

Oceán se v roce 2023 stával stále významnějším aspektem diplomacie a spolupráce EU v souvislosti s jejím závazkem zdvojnásobit v letech 2021–2027 vnější financování na podporu biologické rozmanitosti. V západní a jižní Africe byly schváleny tři programy týkající se oceánů v celkové hodnotě 115 milionů EUR, které se zabývají správou oceánů, udržitelnou modrou ekonomikou a ochranou moří a zlepšením námořní bezpečnosti v Africe. V rámci strategie Global Gateway byla financována přístavní infrastruktura.

Díky grantu z Nástroje pro propojení Evropy ve výši 307,6 milionu EUR, který byl schválen v srpnu 2023 a doplněn režimem financování prostřednictvím Evropského fondu pro udržitelný rozvoj plus schváleným v prosinci a kombinujícím grant Evropské komise s úvěry Evropské investiční banky, Evropské banky pro obnovu a rozvoj a banky Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) na práci na infrastruktuře a reformu trhu s elektřinou, vznikl projekt vzájemného propojení elektroenergetických soustav Itálie a Tuniska „ELMED“.

Na konferenci COP28 se EU a 118 zemí dohodlo, že do roku 2030 ztrojnásobí kapacitu obnovitelných zdrojů energie a zdvojnásobí celosvětové roční tempo zvyšování energetické účinnosti. Jedním z významných úspěchů bylo provádění iniciativy EU a Afriky v oblasti zelené energie, jejímž cílem je přispět k výrobě nejméně 50 GW elektřiny z obnovitelných zdrojů, což by do roku 2030 zajistilo přístup k elektřině dalším více než 100 milionům Afričanů.

Komise vyplatila 90 % (450 milionů EUR) z 500 milionů EUR přidělených v podobě rozpočtové podpory v rámci balíčku energetické podpory pro západní Balkán ve výši 1 miliardy EUR, který měl řešit bezprostřední dopad ruské útočné války proti Ukrajině na západní Balkán.

Digitalizace, věda, technologie a inovace

Šestnáct členských států se od roku 2023 připojilo k Digitální platformě pro rozvoj a jejím čtyřem pobočkám: subsaharskou Afriku, Latinskou Ameriku a Karibik, Asii a Tichomoří a evropské sousedství. Deset tematických pracovních skupin nyní prosazuje unijní model digitální transformace zaměřený na člověka prostřednictvím větší koordinace, dialogu a společného postupu. Digitální platforma pro rozvoj je nyní klíčovou platformou pro navrhování a podporu digitálních partnerství mezi EU a Afrikou v úzké spolupráci s členskými státy. Je také klíčovou příležitostí k navázání kontaktů mezi zúčastněnými subjekty v zájmu zajištění součinnosti všech iniciativ týkajících se digitalizace, zejména iniciativ Týmu Evropa. Digitální platforma pro rozvoj také hraje čím dál tím větší roli při přípravě nebo podpoře dvoustranných partnerství a diplomatických žádostí.

V červenci 2023 schválily EU a Africká unie společný program inovací.

Spolupráce v digitální oblasti všestranně pokročila díky rozvoji klíčových digitálních infrastruktur, jako je projekt podmořského kabelu MEDUSA, který má zajistit rychlé a bezpečné propojení mezi EU a severní Afrikou.

Na říjnovém fóru strategie Global Gateway podepsaly Evropská komise a Finnfund **program Africa Connected (propojená Afrika)**, přelomovou dohodu o uvolnění více než 1 miliardy EUR na udržitelné investice do digitální infrastruktury a platform digitálních služeb v subsaharské Africe.

Iniciativa EU4Digital podpořila v roce 2023 zavedení širokopásmového připojení ve venkovských oblastech a připojila více než 300 výzkumných a vzdělávacích institucí, čímž pomohla 730 000 studentů, učitelů a vědců v zemích Východního partnerství.

Investiční rámec pro západní Balkán podpořil program „Go Digital in the Western Balkans“ (Digitalizace zemí západního Balkánu), jehož cílem je poskytnout více než 177 milionů EUR v podobě zvýhodněného financování mikropodnikům a malým a středním podnikům v tomto regionu na digitalizaci a zlepšení konkurenceschopnosti.

Udržitelný růst a zaměstnanost

EU navazovala partnerství v oblasti kritických surovin, spolupracovala s partnery na rozvoji udržitelných regionálních hodnotových řetězců a rozšířila spolupráci se soukromým sektorem.

Expertní skupina na vysoké úrovni pro posílení udržitelného financování v zemích s nízkými a středními příjmy, pověřená Komisí jako nezávislý poradní orgán, pokračovala ve své práci a v červnu zveřejnila zprávu o předběžných zjištěních a doporučeních⁹. Doporučení této expertní skupiny na vysoké úrovni budou pro Komisi zdrojem informací pro její budoucí strategii týkající se posílení udržitelného financování v partnerských zemích EU, aniž by ji k čemukoli zavazovala, a aniž by předem vylučovala jakékoli politické výsledky.

V roce 2023 podepsala EU dohodu o financování „technického a odborného vzdělávání a přípravy“ v zemědělsko-lesnickém odvětví ve **Východním Timoru** v hodnotě 7 milionů EUR, která má podpořit ekologickou a udržitelnou diverzifikaci hospodářství a jeho odolnost a má pomoci v nalezení pracovního místa mladým lidem.

Migrace a násilné vysídlení

V roce 2023 EU dále rozvíjela svůj strategický přístup k migraci a nucenému vysídlování. Komise úzce spolupracovala s klíčovými partnerskými zeměmi, včetně zemí původu a tranzitu, na vypracování akčních plánů na míru přizpůsobené podpory EU, zahrnujících všechny čtyři hlavní migrační trasy do Evropy. Byla aktivní také na mezinárodní úrovni, mimo jiné prostřednictvím globální aliance pro boj proti převaděčství migrantů, jejíž činnost byla zahájena v listopadu, a na prosincovém Globálním fóru pro uprchlíky 2023, na němž EU přislíbila přibližně 9 miliard EUR.

V severní Africe vzrostl v roce 2023 migrační tlak na všech trasách, na což EU reagovala přijetím nových opatření v hodnotě 318 milionů EUR, zaměřených na zlepšení kapacit v oblasti ochrany a sociální

⁹ [Preliminary Findings & Recommendations](#) (Předběžná zjištění a doporučení), Expertní skupina na vysoké úrovni pro posílení udržitelného financování v zemích s nízkými a středními příjmy, červen 2023.

soudržnosti, správy migrace, boje proti převaděčství migrantů a obchodování s lidmi, posílení správy hranic, usnadnění dobrovolných návratů, reintegrace a legální migrace. Co se týče posledně jmenované oblasti, byla navázána partnerství s Marokem, Tuniskem a Egyptem.

V zemích západního Balkánu se v roce 2023 migrační tlak ve srovnání s rokem 2022 o 31 % snížil, a to díky společnému postupu EU a jejích členských států, mimo jiné prostřednictvím provádění Akčního plánu EU pro západní Balkán, jehož součástí byl podpis nových dohod o postavení jednotek s Albánií a Černou Horou, který umožnil nasazení stálých jednotek agentury Frontex na podporu těchto zemí při správě hranic. V Turecku byly v letech 2021–2023 poskytnuty další 3 miliardy EUR na podporu uprchlíků a hostitelských komunit a na řízení migrace.

EU pokračovala v podpoře syrských uprchlíků v sousedních zemích, jakož i osob vnitřně vysídlených uvnitř Sýrie. V roce 2023 uspořádala dvě velké dárcovské konference (v březnu po únorových zemětřesených konferenci „Společně pro obyvatele Turecka a Sýrie“ a v červnu sedmý ročník bruselské konference o podpoře budoucnosti Sýrie a okolního regionu), na nichž se podařilo získat od mezinárodního společenství více než 16,6 miliardy EUR, z nichž 5,3 miliardy EUR přislíbila EU. EU pokračovala rovněž v podpoře palestinských uprchlíků v tomto regionu.

Nadále podporovala i ukrajinské uprchlíky, mimo jiné formou humanitární pomoci a pomoci při tranzitu, dobrovolné repatriaci a reintegraci. Její podpora pro Arménii řešila integrační potřeby více než 100 000 karabašských Arménů po vojenské ofenzivě Ázerbájdžánu v září 2023.

Súdánská krize vyhnala z domovů více než 6 milionů lidí, kteří se tak připojili ke 3 milionům osob již dříve v rámci Súdánu vysídlených. Do konce roku 2023 bylo do sousedních zemí vysídleno více než 1,5 milionu osob. Na podporu Čadu, Jižního Súdánu a Etiopie byla aktivována humanitární pomoc ve výši 30 milionů EUR.

V **subsaharské Africe** EU posílila svá partnerství s klíčovými zeměmi původu a tranzitu a klíčovými cílovými zeměmi a poskytovala podporu ve všech aspektech migrace a nuceného vysídlování.

Zahájila dialogy o migraci s Bangladéšem a Pákistánem s cílem podpořit jednání na úrovni vlád, zlepšit mezistátní dialog o otázkách migrační politiky a přispět k posílení mezinárodní spolupráce v oblasti migrace. Součástí těchto dialogů bylo i navázání Talentových partnerství.

EU si také udržela svou vedoucí úlohu v celosvětové reakci na venezuelskou krizi. V březnu byla spolupořadatelem konference „Venezuela Solidarity“ (solidarita s Venezuelou), na níž se vybralo 815 milionů EUR.

Správa věcí veřejných, mír, bezpečnost a lidská práva

EU pokračovala v podpoře a prosazování lidských práv a demokracie s využitím svých mnohostranných, regionálních a dvoustranných nástrojů a ve spolupráci s nevládními subjekty.

Dosáhla pokroku v provádění Akčního plánu pro rovnost žen a mužů III⁽¹⁰⁾ a zlepšila ochranu před genderově podmíněným násilím, posílila zapojení žen do budování bezpečnosti a míru, podpořila účast na veřejném životě a zlepšila přístup ke kvalitnímu vzdělání, ochraně zdraví a sociální ochraně.

¹⁰ [Joint mid-term report on the implementation of the EU Gender Action Plan III \(Společná zpráva o provádění Akčního plánu EU pro rovnost žen a mužů III v polovině období\) – Evropská komise \(europa.eu\)](#)

V rámci svého přístupu založeného na propojení humanitární pomoci, rozvoje a míru⁽¹¹⁾ uplatňovala EU důraznější a cílenější přístup k vnímavosti vůči konfliktům, například tím, že přijala iniciativy a podpořila různá opatření pro předcházení terorismu, násilnému extremismu a radikalizaci a pro boj proti nim.

Evropská unie se v rámci své humanitární, rozvojové, mírové, bezpečnostní a diplomatické angažovanosti a společně se svými členskými státy zavázala věnovat přednostní pozornost ochraně, dobrým životním podmínkám a posílení postavení dětí postižených ozbrojeným konfliktem a řešit jejich specifické potřeby a zranitelnost bez jakékoli diskriminace.

V roce 2023 vyslala EU čtrnáct civilních misí v rámci společné bezpečnostní a obranné politiky na Blízký východ, do Afriky, do jihovýchodní a východní Evropy a na jižní Kavkaz. Dále také podporovala mír a bezpečnost v oblasti Sahelu, Afrického rohu, Blízkého východu, Střední Asie, Perského zálivu, západního Balkánu a jižního Kavkazu prostřednictvím práce deseti zvláštních zástupců EU a prostřednictvím programů spolupráce.

V červnu 2023 byla zahájena činnost koordinační sítě celosvětové iniciativy týmu Evropa pro demokracii, která zahrnuje čtrnáct členských států a nevládních subjektů. Vznikla celosvětová iniciativa proti beztrestnosti, jejímž cílem je zlepšit celosvětové kapacity a koordinaci v rámci monitorování a odsuzování mezinárodní trestné činnosti a nejzávažnějšího porušování lidských práv a vyvozování odpovědnosti za ně.

Pozorování voleb je ze strany EU klíčovým nástrojem pro posilování demokratických institucí a prosazování zásad právního státu. V roce 2023 vyslala EU patnáct volebních misí (volební pozorovatelské mise, volební mise odborníků a povolební mise) a podpořila nevládní subjekty, které monitorovaly volební procesy.

Rok 2023 byl prvním rokem provádění akčního plánu pro mládež v rámci vnější činnosti EU (2022–2027), který staví mladé lidi do středu pozornosti vnější činnosti EU coby účastníky přinášející pozitivní změnu. V rámci delegací EU bylo zřízeno více než 30 platforem Youth Sounding Board.

¹¹ [Resilience and Humanitarian-Development-Peace Nexus \(Odolnost a propojení humanitární pomoci, rozvoje a míru\) – Evropská komise \(europa.eu\)](#)

CELOSVĚTOVÁ PŮSOBNOST

Subsaharská Afrika

EU je předním partnerem Afriky v mnoha oblastech, od obchodu, investic a bezpečnosti až po ekologickou a digitální transformaci. Podpořila žádost Africké unie o **stálé členství ve skupině G20**, čímž jí pomohla plně se začlenit do tohoto mnohostranného fóra.

Ve **střední Africe** začala EU provádět svou novou strategii pro oblast Velkých jezer, která byla přijata v únoru 2023, a pokračovala v podpoře obtížného procesu transformace v **Čadu**. Do Konžské demokratické republiky vyslala během všeobecných voleb v prosinci 2023 volební misi odborníků.

V **oblasti jižní Afriky a Indického oceánu** EU dále prohlubovala svá partnerství, uspořádala ministerská setkání se zástupci Jihoafrické republiky a Angoly a s Angolou podepsala vůbec první dohodu o usnadnění udržitelných investic na světě.

EU také zahájila projekt v rámci strategie Global Gateway, který propojuje Angolu, Zambii a Konžskou demokratickou republiku, a jehož cílem je podpořit investice do infrastruktury, zavést opatření usnadňující obchod a tranzit, posílit hospodářský rozvoj a vytvořit místní přidanou hodnotu a pracovní místa.

Ve **východní Africe** působí EU v rámci iniciativy pro oblast Afrického rohu, což je regionální iniciativa vedená ministry financí, jejímž cílem je prosazovat regionální hospodářskou integraci s podporou dárcovských partnerů⁽¹²⁾. Příspěvek EU na tuto iniciativu činí zhruba 1 miliardu EUR. Kromě toho EU podepsala dohodu o hospodářském partnerství s Keňou, která má posílit hospodářskou a politickou spolupráci a spolupráci v oblasti životního prostředí.

EU zahájila bezpečnostní a obrannou iniciativu, která má **západoafrickým** zemím Guinejského zálivu pomoci při řešení rizik šíření negativních vlivů ze Sahelu do západoafrických pobřežních států. Iniciativa propojuje prevenci, stabilizaci, bezpečnost, hospodářský rozvoj a humanitární pomoc v souladu s potřebami vyjádřenými partnerskými zeměmi.

Asie a Tichomoří

V roce 2023 bylo dosaženo pokroku v akčním plánu **EU–ASEAN** (Sdružení národů jihovýchodní Asie) pro provádění strategického partnerství (2023–2027), který byl v červenci přezkoumán na konferenci navazující na ministerské zasedání EU–ASEAN v **Jakartě**. Na zářijovém indicko-tichomořském fóru sdružení ASEAN představila EU 22 iniciativ strategie Global Gateway.

S **Indonésií** byla urychlena a s **Thajskem** obnovena jednání o dohodě o volném obchodu, zatímco se **Singapurem** byla zahájena jednání o dohodě o digitálním obchodu.

S Indonésií, která sdružení ASEAN předsedá, EU úzce spolupracovala na řešení situace v **Myanmaru/Barmě** a nadále podporovala pětibodový konsensus sdružení ASEAN k řešení této krize.

V **Afghánistánu** byl zahájen přezkum základních potřeb a humanitární pomoci a byl vypracován soubor pokynů se zastřešující zásadou „ženy ženám“, který EU umožnil dále pokračovat v operacích na podporu afghánského obyvatelstva.

¹² EU, Světová banka, Africká rozvojová banka, BMZ – německé Spolkové ministerstvo pro hospodářskou spolupráci a rozvoj – a britské Ministerstvo zahraničních věcí, Commonwealthu a rozvoje.

V červnu 2023 byl jmenován vůbec první zvláštní zástupce EU pro **Perský záliv** a v říjnu se v Maskatu uskutečnilo 27. zasedání Smíšené rady EU a Rady pro spolupráci v Zálivu, které přineslo velice pozitivní výsledky.

V září 2023 schválila EU dva příspěvky na regionální iniciativy Týmu Evropa ve **Střední Asii**, a to v oblasti digitální konektivity a v oblasti vodního hospodářství, energetiky a změny klimatu, každý v hodnotě 20 milionů EUR.

V dubnu 2023 zahájila EU na Filipínách program Copernicus a přispěla částkou 10 milionů EUR na filipínskou iniciativu Týmu Evropa Digitální konektivita.

Amerika a Karibik

V červnu 2023 přijali Komise a vysoký představitel společné sdělení „Nový program pro vztahy mezi EU a Latinskou Amerikou a Karibikem“⁽¹³⁾, v němž se zasazují o pevnější a modernizované partnerství prostřednictvím větší politické spolupráce, zejména se **Společenstvím latinskoamerických a karibských států (CELAC)**.

Na červencovém **summitu EU–CELAC** v Bruselu se poprvé po osmi letech sešli vedoucí představitelé všech zemí z obou regionů, kteří se zavázali toto partnerství mezi regiony obnovit a modernizovat. Byl představen podrobný **plán EU–CELAC na období 2023 až 2025** a na okraj summitu se uskutečnilo zasedání vedoucích představitelů EU a Karibiku.

Na summitu také EU – v rámci svého přístupu Tým Evropa – představila investiční program strategie Global Gateway pro tento region do roku 2027 v hodnotě 45 miliard EUR, který zahrnuje různé oblasti včetně obnovitelných zdrojů energie, dopravy, digitální transformace a farmaceutických inovací.

Byla schválena memoranda o porozumění o prohloubení **spolupráce v oblasti energetiky** s Uruguayí a Argentinou a o spolupráci v oblasti **kritických surovin** s Argentinou a Chile. Po pětiletém jednání byla v prosinci podepsána **pokročilá rámcová dohoda mezi EU a Chile**, dosud nejmodernější a nejambicióznější dohoda se zemí Latinské Ameriky a Karibiku.

Největším příjemcem pomoci EU v karibské oblasti je **Haiti**. V roce 2023 se 5,2 milionu Haitanů nacházelo v zoufalé humanitární situaci, přičemž 1,9 milionu z nich potřebovalo ochranu.

Evropské sousedství

V rámci **východního sousedství EU** byl rok 2023 zastíněn útočnou válkou Ruska proti Ukrajině. Zároveň však EU v roce 2023 prohlubovala vztahy s partnerskými zeměmi, což vyvrcholilo prosincovým rozhodnutím zahájit přístupová jednání s Ukrajinou a Moldavskem (jemuž byl rovněž poskytnut podpůrný balíček, který měl řešit dopad ruské útočné války proti Ukrajině na Moldavsko a přiblížit tuto zemi EU) a udělit status kandidátské země Gruzii.

Prosincové výroční zasedání ministrů zahraničních věcí **Východního partnerství** znovu potvrdilo platnost agendy pro oživení odolnost a reformy a její význam pro regionální spolupráci.

¹³ [Dokument JOIN\(2023\) 17 final ze dne 7. června 2023.](#)

V prosinci 2023 bylo v rámci **hospodářského a investičního plánu pro Východní partnerství** uvolněno 7,5 miliardy EUR na investice v pěti prioritních oblastech: hospodářství a konektivita, právní stát a bezpečnost, životní prostředí a klima, digitalizace a spravedlivé společnosti podporující začlenění.

Po vojenské operaci Ázerbájdžánu v Náhorním Karabachu v září 2023, která způsobila vysídlení 100 000 karabašských Arménů, jež bylo třeba integrovat v Arménii, poskytla Komise **Arménii** mimořádnou a dlouhodobou podporu, včetně balíčků humanitární pomoci, rozpočtové podpory, dalších investic prostřednictvím hospodářského a investičního plánu a přeorientování dvoustranných a regionálních programů.

Situace v **jižním sousedství** byla stále nestabilní. Teroristické útoky Hamásu proti Izraeli ze dne 7. října 2023 a jejich následky dále prohloubily dlouhodobou nestabilitu regionu. Navzdory náročné situaci EU nadále dávala najevo odhodlání podporovat své partnery v tomto regionu.

V rámci **hospodářského a investičního plánu pro jižní sousedy** bylo do prosince 2023 uvolněno 23,8 miliardy EUR na investice ve strategických prioritních oblastech v odvětvích udržitelné energetiky, vodního hospodářství a infrastruktury.

Na **regionální úrovni** bylo s ohledem na situaci po 7. říjnu odloženo ministerské zasedání EU a zemí jižního sousedství 2023, původně plánované na 27. listopadu, a osmé regionální fórum Unie pro Středomoří (Barcelona, 27. listopadu 2023) se nakonec zaměřilo na situaci v Izraeli a Gaze.

EU poskytla naléhavou humanitární pomoc nejpotřebnějším civilistům v Gaze a svou humanitární pomoc v roce 2023 znásobila čtyřikrát na více než 100 milionů EUR. V prosinci byl schválen balíček pomoci v hodnotě 118,4 milionu EUR na podporu palestinské samosprávy.

EU jako celek zůstává i nadále nejvýznamnějším dárce humanitární pomoci pro Sýrii. V roce 2023 uspořádala dvě velké dárcovské konference⁽¹⁴⁾, na nichž se vybralo více než 16,6 miliardy EUR.

Západní Balkán a Turecko

Klíčovým politickým rámcem pro vyplacení prostředků z nástroje předvstupní pomoci (NPP) III je **hospodářský a investiční plán a zelená agenda pro západní Balkán**.

Hospodářský a investiční plán je z větší části prováděn prostřednictvím investičního rámce pro západní Balkán, který kombinuje finanční prostředky z nástroje předvstupní pomoci s půjčkami na podporu sociálně-ekonomického sblížení.

K prosinci 2023 schválila rada WBIF 59 stěžejních investic v rámci hospodářského a investičního plánu v celkové výši 8,9 miliardy EUR, včetně 2,6 miliardy EUR z grantů NPP.

V listopadu Evropská komise navrhla nový plán růstu pro západní Balkán spolu s Nástrojem pro reformy a růst v hodnotě 6 miliard EUR, jehož cílem je urychlit integraci západobalkánských partnerů do EU tím, že jim některé výhody členství v EU budou nabídnuty ještě před vstupem, a urychlit reformy týkající se základních zásad procesu přistoupení k EU.

EU také pokračovala v zavádění balíčku na podporu energetiky v hodnotě 1 miliardy EUR, který byl oznámen v prosinci 2022 s cílem zmírnit bezprostřední dopady energetické krize a urychlit energetickou transformaci v regionu v krátkodobém a střednědobém horizontu.

¹⁴ Mezinárodní dárcovská konference „Společně pro obyvatele Turecka a Sýrie“ (16. března 2023) a sedmý ročník bruselské konference o podpoře budoucnosti Sýrie a okolního regionu" (14. – 15. června 2023).

V roce 2023 pokračovaly EU a **Turecko** na obnově spolupráce v klíčových oblastech společného zájmu. Komise a vysoký představitel předložili v listopadu 2023 společné sdělení o aktuálním stavu stavu politických, hospodářských a obchodních vztahů mezi EU a Tureckem¹⁵, v němž Evropské radě navrhuje konkrétní opatření k oživení klíčových oblastí spolupráce. Po ničivých zemětřeseních v únoru 2023 se na mezinárodní dárcovské konferenci, již uspořádala Komise a švédské předsednictví Rady EU, podařilo získat přísliby ve výši 7 miliard eur. Díky záruce Evropské komise mohl být poskytnut rámcový úvěr na rekonstrukci po zemětřesení s využitím turecké investiční platformy. Očekává se, že úvěrová smlouva EIB přinese zhruba 1,55 miliardy EUR na investice v oblastech postižených zemětřesením.

Zámořské země a území (ZZÚ)

Zámořské země a území mají zvláštní ústavní vazby se třemi členskými státy EU (Dánskem, Francií a Nizozemskem) a ve vztahu k EU hrají jako velvyslanci ve svých regionech stále strategičtější úlohu. Mají také významné přínosy, například rozsáhlé výlučné ekonomické zóny, a nachází se v nich strategická infrastruktura.

V Grónsku je cílem zvýšit v nadcházejících letech podíl obnovitelných zdrojů energie na veřejných dodávkách elektřiny na 90 %. Od roku 2023 chce také EU s Grónskem navázat spolupráci v oblasti surovin, které mají zásadní význam pro přechod na čistou energii. V listopadu 2023 bylo mezi EU a Grónskem podepsáno memorandum o porozumění, kterým se zakládá partnerství v oblasti udržitelných hodnotových řetězců surovin.

Na období 2021–2027 vyčlenila EU pro zámořské země a území finanční podporu ve výši 500 milionů EUR, která má přispět k jejich hospodářskému a sociálnímu rozvoji a pomoci řešit problémy, jako je změna klimatu a úbytek biologické rozmanitosti.

V roce 2023 pomohla operace rozpočtové podpory EU „Empowering youth to reinforce the sustainable development of the island“ (Posílení postavení mládeže za účelem další podpory udržitelného rozvoje ostrova) zajistit odbornou přípravu 421 mladých lidí na ostrovech **Saint-Pierre-et-Miquelon**, francouzském zámořském území v Atlantiku, a pomohla podpořit mezi podnikání a zaměstnanost tamějších mladých lidí.

¹⁵ [Dokument JOIN\(2023\) 50 final ze dne 29. listopadu 2023.](#)